

Un 62% de l'alumnat de 2n cicle d'ESO només rep educació sexual amb els tallers de SIDA STUDI

Aprofitant el final d'aquest curs escolar, SIDA STUDI presenta els resultats de l'impacte que van tenir les seves accions d'educació afectivosexual realitzades durant el curs 2015-2016 a més de 550 joves, de 2n cicle d'ESO (a partir dels 14 anys) i de Batxillerat (a partir dels 16 anys). Les intervencions, dutes a terme a diversos centres d'ensenyament catalans, tenen una durada d'entre quatre i sis hores i estan distribuïdes en dues o tres sessions.

Aquestes intervencions estan validades empíricament i a partir d'elles i de diversos formularis omplerts pels/les participants, SIDA STUDI pot conèixer el perfil sexual dels/de les joves participants en les intervencions, l'impacte que aquestes generen entre els/les destinataris/es finals i quina valoració en fa de les mateixes per part dels/les joves. El suport tècnic en l'explotació de les dades es realitza des del Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya (CEEISCAT) amb qui SIDA STUDI té un conveni des de fa anys. A continuació es presenten les dades més rellevants de les tres anàlisis realitzades:

Perfils sexuals dels/de les participants en els tallers són:

- En relació a les **pràctiques sexuals**...
  - En el cas de l'alumnat de 2n cicle d'ESO el 72,6 % havien tingut algun contacte sexual amb una parella (masturbació a un altre, sexe oral, petons i carícies i/o penetració anal o vaginal) i el 17,3 % havien realitzat pràctiques sexuals amb penetració alguna vegada a la vida en el moment de la intervenció.
  - Al 2n cicle d'ESO es detecten diferències significatives en la realització de pràctiques sexuals entre nois i noies, especialment pel que fa a la masturbació a un/a mateix/a; un 89,1 % dels nois reconeix haver-ne realitzat, mentre que en el cas de les noies ho fa un 9,6 %. També hi ha diferències entre nois i noies en la pràctica del sexe oral (21,9% dels nois respecte els 11,9% de les noies) i la penetració vaginal (20,7% en nois i 11,9% les noies).
  - Al 2n cicle d'ESO, el percentatge de noies que reconeixen haver masturbat a algú altre (21,4%) és força superior al de noies que reconeixen haver-se masturbat a sí mateixes (9,6 %).
  - En el cas de l'alumnat de Batxillerat més de tres quartes parts dels nois/es ha tingut **algun contacte sexual** (84,9%) i **un 34% dels i les joves han mantingut relacions sexuals amb penetració alguna vegada a la vida**. Pel que fa a la masturbació a un/a mateix/a, la diferència per sexes segueix sent estadísticament significativa (declaren haver-la practicat un 100% dels nois i un 60% de les noies), però menor que al 2n cicle d'ESO.
  - L'edat d'inici de les relacions sexuals amb "penetració vaginal", entre el 17,3 % de l'alumnat de 2n cicle d'ESO que havia realitzat aquesta pràctica, és de 14,6 anys, tant en el cas dels nois com en el de les noies. En el cas de l'alumnat de Batxillerat, l'edat **mitjana d'inici de les relacions sexuals amb penetració** se situa al voltant dels 15 anys, similar a la observada en l'anterior estudi, sense que hi hagi diferències entre els nois i les noies.. Per altra banda, als grups de

Batxillerat, **l'edat mitjana d'inici de relacions compartides**, en particular dels petons i les carícies, se situa abans dels 14, posant de manifest la importància de promoure la salut sexual i l'educació sexual de manera progressiva en totes les etapes educatives.

- El 97,2% dels nois i de les noies de 2n cicle d'ESO que havia realitzat pràctiques sexuals de "penetració" alguna vegada a la vida, havia tingut almenys una parella en els darrers 12 mesos. D'aquests, un 51,2% dels nois declaraven haver-ne tingut més d'una, mentre que en el cas de les noies, era menor (29,6%) la proporció que afirmava haver tingut més d'una parella en els darrers 12 mesos. La freqüència en el nombre de parelles era també superior en el cas dels/ de les joves de Batxillerat i, en aquests grups, la proporció de joves que afirmen haver-ne tingut més d'una és superior en el cas de les noies (58,8%) que en el dels nois (30,8%).

- En relació a la satisfacció amb la seva vida sexual...
  - Quan es pregunta als nois i noies del 2n cicle d'ESO sobre la seva satisfacció amb la vida sexual dels últims 12 mesos, s'observen diferències per sexe, essent la proporció de noies que estan sempre satisfetes superior a la dels nois (44% respecte el 22% respectivament). En el cas de nois i noies que han realitzat penetració vaginal/anal alguna vegada, la proporció de noies que declaren estar sempre satisfetes es manté (39%), mentre que la dels nois augmenta (43%). Aquestes dades ens poden donar una idea sobre la relació diferencial entre nois i noies entre expectatives, mandats de gènere i satisfacció amb la seva vida sexual.
  - En el cas de Batxillerat, els nivells de satisfacció a la mostra total són semblants entre nois i noies (44 i 52 % respectivament declaren estar sovint o sempre satisfets/es amb la seva vida sexual els darrers 12 mesos). Si mirem les dades entre les persones que han practicat la penetració vaginal alguna vegada a la vida, veiem que la proporció de satisfacció entre els nois augmenta molt més que entre les noies (un 100% dels nois declaren estar sovint o sempre satisfets, mentre que entre les noies ho declara un 63%). Aquestes dades reforcen les dades recollides al 2n cicle d'ESO, i ens poden fer pensar sobre a qui satisfà aquesta pràctica.
  - Al 2n cicle d'ESO hi ha un 15% de noies i un 1,9% de nois que han practicat la masturbació a la parella, però que no s'han masturbat ells/es mateixos/es. El 64,7% d'aquestes noies declaren estar sovint o sempre satisfetes amb la seva vida sexual dels últims 12 mesos.
  - Als grups de Batxillerat, on la mostra és menor, la tendència és similar.

- En relació a la **prevenció del VIH, altres Infeccions de Transmissió Sexual (ITS) i embarassos no planificats...**
  - L'opció preventiva més utilitzada el darrer any (alguna vegada, gairebé sempre o sempre), tant per nois com per noies, és el preservatiu per noi (98,6%), tot i que una part reconeix haver fet un ús inconsistent d'aquest. Entre l'alumnat de Batxillerat que havia realitzat alguna vegada pràctiques amb penetració també

va haver-hi un ús elevat del “preservatiu per a penis”, i es confirma un any més el baix ús del “preservatiu per vagina”. És elevat el percentatge de joves que declaren haver fet la “**marxa enrere**” en els darrers 12 mesos (41,3%), percentatge que mostra un increment respecte l’edició anterior del CPCG.

- Entre un 10 i un 40% dels nois i noies de 2n cicle d’ESO que havien utilitzat mètodes anticonceptius com la píndola anticonceptiva, la post-coital o que havien fet la marxa enrere pensaven que aquests mètodes eren eficaços per evitar les ITS.
- En el cas de la darrera relació sexual amb penetració, entre l’alumnat de 2n cicle d’ESO, el 79% de nois i noies havia utilitzat el “preservatiu per a penis”. Aquest percentatge era menor (un 69,7%) entre l’alumnat de Batxillerat, un percentatge inferior a l’edició anterior de CPCG
- En la pràctica de “sexe oral”, en el cas de l’alumnat de 2n cicle d’ESO un 65,1% declarava no utilitzar “mai” el preservatiu.
- Els principals avantatges declarats en relació a l’ús del preservatiu en el cas de joves de 2n cicle d’ESO (nois i noies) que havien tingut relacions sexuals amb penetració anal i/o vaginal, eren “l’eficàcia per prevenir embarassos” (90,3%) i per “prevenir el VIH/ITS” (86,1%), Les noies declaren amb més freqüència que els nois que el preservatiu els dóna tranquil·litat (85,7% i 59,5% respectivament). Aquests avantatges també eren els més declarats entre l’alumnat de Batxillerat.
- En relació a les dificultats més citades pel que fa a l’ús del preservatiu per part de joves de 2n cicle d’ESO que havien tingut relacions sexuals amb penetració destacava la “por a un possible trencament” i la pèrdua de sensibilitat, si bé s’observen diferències per sexes en ambdós inconvenients. El 67,9% de les noies declaren tenir por que es trenqui respecte el 31% dels nois i el 64% de les noies consideren un inconvenient important la pèrdua de sensibilitat respecte el 38,1% dels nois. Aquestes últimes dades ens donen una idea de com d’interioritzats estan alguns discursos sobre les desavantatges del preservatiu.
- En el cas de l’alumnat de Batxillerat les dificultats més declarades eren “la por a un possible trencament”, “la pèrdua de sensibilitat” i el fet que “talla el rotllo”.
- De l’alumnat de 2n cicle d’ESO que havia realitzat alguna vegada la penetració vaginal, un 15,4% havia utilitzat el tractament post coital alguna vegada i el de Batxillerat el 27,3%
- Pel que fa a la capacitat de negociació del preservatiu, al 2n cicle d’ESO el percentatge de nois que accedirien a tenir relacions sexuals amb penetració sense preservatiu és més elevat que el de noies (16,4 i 1,3 % respectivament en el cas de que la parella fos estable i 13,6 i 0,9% respectivament en el cas que fos una parella ocasional). Amb una parella ocasional, són més les noies que es negarien rotundament a tenir relacions sexuals sense preservatiu (73,98% respecte 23,8%) mentre que els nois intentarien convèncer la parella d’utilitzar-lo (36,9% respecte 11,5%). Aquesta tendència de percentatge més elevats de nois que de noies que assumirien conductes de risc s’observa també entre l’alumnat de Batxillerat.

- En relació a l'**educació afectivosexual** dels/les joves...
  - En el cas de l'alumnat de 2n cicle d'ESO les fonts d'informació sobre sexualitat més freqüents són els amics i/o amigues tant per nois com per noies. Per sexes, no obstant, les noies s'informen més a través de la família que els nois (59,8% respecte el 46%) i per la parella (44,5% i 32,2% respectivament) mentre que els nois recorren més a internet (77,3% respecte el 44,1% de les noies). Entre els/les joves de Batxillerat la font principal d'informació sobre sexualitat són el grup d'iguals, en segon lloc Internet, entre els nois, i Internet i/o l'escola entre les noies. Cal destacar l'increment observat en el percentatge de joves que afirma haver usat Internet per informar-se sobre sexualitat en relació a l'estudi anterior (del 76% al 87% en nois i del 23% al 65,5% en
  - noies, respectivament). El gran ús que fan els joves actualment de les xarxes socials fa que aquest canal sigui clau per difondre informació sobre salut sexual i realitzar intervencions educatives.
  - En relació a l'educació sexual a l'escola, només el 37,6% de l'alumnat de 2n cicle d'ESO declarava haver-la rebut abans de la intervenció realitzada per SIDA STUDI. En l'alumnat de Batxillerat n'havia rebut el 63,6%.

Per saber l'impacte que generaven les intervencions es van realitzar els PRE-test (abans dels tallers) i els POST-test (un mes després):

- En relació a les **habilitats personals**...
  - Després de la intervenció (POST-Test) s'evidenciava que al 2n cicle d'ESO la capacitat de negociació millorava amb la parella estable, especialment en les noies, però no en el cas de parelles ocasionals. En el cas de l'alumnat de Batxillerat destacar que un cop realitzada la intervenció milloren els resultats dels nois en relació a la gestió dels riscos.
- En relació als **mites i les falses creences en relació al cos i al plaer**...
  - S'observen diferències entre nois i noies pel que fa a actituds relacionades amb la sexualitat. Les noies mostren més coneixement sobre pràctiques no coitals, més prevalença del mite del dolor la "primera vegada" i en general un imaginari menys satisfactori de la sexualitat. Després de la intervenció (POST-test) s'observa una millora significativa d'aquests coneixements i actituds, tant en els nois com en les noies.
  - En el cas de l'alumnat de Batxillerat s'evidencien millores un cop realitzada la intervenció (POST-Test) en aspectes com ara la desconstrucció del mite del dolor la "primera vegada" o la marxa enrere.
- En relació als **estereotips de gènere**...
  - S'observen diferències significatives en la comparació pre-post de les noies de 2n cicle d'ESO els ítems relacionats amb els estereotips de gènere vinculats a la sexualitat
  - Les dades mostren una persistència d'estereotips i rols de gènere tradicionals tant en nois com en noies de Batxillerat, tot i que, comparativament, en tenen menys que entre l'alumnat de 2n cicle d'ESO.
- En relació a la **identitat/orientació sexual**...

- Un cop realitzada la intervenció (POST-Test) el percentatge de noies i nois que es defineixen com a homosexuals/bisexuals/m'ho estic qüestionant augmenta, tot i que no de manera estadísticament tant significativa en els grups d'ESO com en els de Batxillerat.
  - Destacar a més que al 2n cicle d'ESO en el PRE-Test el percentatge de nois i noies que es definien com a *homosexuals/bisexuals/m'ho estic qüestionant* era del 6,1% i no s'observaven diferències entre noies i nois en aquesta resposta. Al Batxillerat, en el PRE-Test, destaca un elevat percentatge de noies que es consideren bisexuals o que s'ho estan qüestionant (18,2%), un percentatge superior a altres edicions de la mateixa acció.
- En relació als **coneixements sobre la transmissió del VIH...**
- Abans de la intervenció, el nivell de coneixement de les formes de transmissió del VIH entre l'alumnat de 2n cicle d'ESO és força baix i no s'observen diferències entre nois i noies. S'observen també uns índexs alts de serofòbia en ambdós sexes: un 48,5 % de les noies i un 51,5 % dels nois reconeixen que estarien incòmodes si a la seva classe hi hagués algú que visqués amb el VIH. Aquestes dades milloren significativament un cop realitzada la intervenció (POST-Test) pel que fa al coneixement i modificació de les actituds sobre el VIH/ITS i també en relació a altres dimensions de la sexualitat, tant en nois com en noies.
  - En el cas de l'alumnat de Batxillerat, destacar que persisteixen mites com ara que el 32,7% de nois i el 28% de les noies pensa que el VIH es pot transmetre compartint aliments i al voltant del 40% creu que la transmissió és possible per la picada d'un mosquit. S'observen també nivells alts de serofòbia que disminueixen després de la intervenció, especialment en les noies.

Satisfacció:

Els i les joves participants en les accions educatives de SIDA STUDI també tenien l'oportunitat de valorar-les. Els resultats mostren que el **97,1% puntuaven la globalitat de la intervenció de manera positiva o molt positiva**, que el 74,6% creien que la informació rebuda era útil per la vida diària i el 87,6% valoraven positivament o molt positivament l'interès dels temes tractats.

Conclusions:

Per concloure, SIDA STUDI posa de manifest amb aquests resultats que els i les joves **continuen sense tenir garantits els seus Drets Sexuals i Reproductius (DSiR)**, ja que no disposen i no se'ls proporciona una educació sexual universal, de qualitat, amb perspectiva de gènere i fomentada en aquests drets des dels centres d'ensenyament.

L'única manera de no vulnerar els seus drets és **incloent aquesta temàtica dins els currículums educatius de tots els centres**, per tal d'aprofitar la universalitat que representa l'educació reglada. Per fer-ho, és necessari **comptar amb l'expertesa** acumulada d'entitats com SIDA STUDI que, tal com demostren els resultats presentats, proposen unes **intervencions que són eficaces i que generen canvis però que, en la majoria dels casos, arriben tard** (l'edat d'inici dels/de les més primerencs/enques en les pràctiques es dona abans de la realització dels tallers) **i no tenen continuïtat**, element fonamental per poder acabar generant una promoció de la salut sexual real.

Per SIDA STUDI, l'educació afectiva i sexual no es limita només a tractar els mètodes anticonceptius i les Infeccions de Transmissió Sexual, sinó que comporta treballar aspectes com ara les emocions, l'autoestima, saber dir que no, el consentiment, la importància del plaer compartit o capacitat per negociar estratègies preventives (sobretot en parelles ocasionals). Per tant, tots aquests vessants fomenten unes relacions saludables que són la base de la sexualitat.

Els resultats mostren clarament que hi ha un model de sexualitat imperant i molt interioritzat que és coitocèntric, heterocentrat i que gira al voltant del plaer dels nois. També mostren de manera molt evident que els estereotips de gènere i la socialització diferencial de nois i noies en l'àmbit de la sexoafectivitat tenen un efecte negatiu profund en les actituds, les vivències i les creences de les i els adolescents i joves: la vivència del risc, la importància del propi plaer i del plaer de l'altre, la projecció de les relacions que es volen tenir, etc. **Des de SIDA STUDI s'aposta per fer intervencions que tenen en compte l'eix de gènere de manera transversal i amplien l'imaginari de la sexualitat com a eina de promoció de la salut.**

La reivindicació d'una educació afectivosexual no és envà ja que abans de les intervencions l'enquesta recull alts nivells de prejudicis i discriminació en: serofòbia (discriminació cap a persones amb VIH/sida) i homo/lesbòbia. Aquests nivells es redueixen després dels tallers i, per tant, s'afavoreix la reducció de violències i microviolències, la millora de la convivència i que els centres siguin espais que obren més possibilitats a les diversitats.

Per acabar, es vol destacar que cal **comptar també amb els i les joves** perquè serà a través del coneixement real de les seves necessitats i visions que es podrà elaborar i fer arribar un missatge

adient, i al cap i a la fi, efectiu. De la mateixa manera, es millorarà un dels canals d'informació més utilitzats: el grup d'iguals (amics/gues). **L'estudi revela que Internet s'ha convertit en una de les principals fonts d'informació** potser com a alternativa a la manca d'una educació sexual. És per això que des de SIDA STUDI s'ha apostat per crear [el blog del Kit del Plaer](#), un espai on, els i les joves, poden trobar temes tractats als tallers i preguntar dubtes. D'aquesta manera, es dóna continuïtat als tallers i es donen opcions als i a les joves d'informar-se sobre sexualitat a través d'una dels canals que ells i elles més utilitzen.